

26.–28. února 2020

vyšetřovací mise výboru CONT do České republiky

26. –28. února 2020

Obsah

I. ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDKYNĚ VÝBORU	1
Čestná spolupráce s vládními orgány a dalšími partnery	2
Schůze s ministerskými orgány	2
II. SHRNUTÍ SCHŮZÍ	3
Ministerstvo financí	3
Ministerstvo pro místní rozvoj	3
Ministerstvo zemědělství – Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)	4
Státní tajemnice pro evropské záležitosti	5
Nejvyšší kontrolní úřad	5
Asociace soukromého zemědělství ČR	6
Dočasná komise Senátu k návrhům auditních zpráv	7
Návštěva projektu EU ELI Beamlines	8
Investigativní novináři a občanská společnost	9
III. DOPORUČENÍ	11

I. ÚVODNÍ SLOVO PŘEDSEDKYNĚ VÝBORU

Výbor pro rozpočtovou kontrolu Evropského parlamentu (CONT) kontroluje a sleduje správné a zacílené využívání rozpočtu EU. Členové výboru CONT dohlíží na plnění rozpočtu ze strany Evropské komise a všech dalších institucí, orgánů, úřadů a agentur EU. Přibližně 80 % rozpočtu EU dostávají členské státy.

V rámci opatření přijatých v návaznosti na nesrovnalosti týkající se dodržování práva EU v oblasti správy zemědělských fondů a fondu soudržnosti zorganizoval výbor CONT vyšetřovací misi do České republiky v datu 26. až 28. února 2020. Do České republiky se vydala delegace složená z šesti členů výboru CONT s cílem získat přehled o rozdělování finančních prostředků EU.

Účelem mise bylo shromáždit více informací o tom, jak české systémy řízení a kontroly vyhovují předpisovému rámci EU v oblasti strukturálních fondů a zemědělské politiky, a především také o opatřeních, která české orgány využívají pro prevenci a nápravu střetu zájmů. Cílem této mise, stejně jako všech misí výboru CONT, bylo v podstatě zajistit, že prostředky evropských daňových poplatníků jsou využívány odpovídajícím způsobem.

Věřím, že vyšetřovací mise svého cíle dosáhla a zprostředkovala členům výboru lepší přehled o využívání unijních prostředků v Česku. Delegace CONT dospěla k závěru, že v České republice v současné době neexistuje žádný jasný mechanismus pro prevenci a řešení situací, které lze objektivně vnímat jako střet zájmů, jaký vyžaduje článek 61 finančního nařízení.

Poslankyně EP Monika HOHLMEIER
Předsedkyně výboru CONT

Čestná spolupráce s vládními orgány a dalšími partnery

Delegace CONT byla ve většině případů přijata pozitivně. Schůze a příslušná ujednání proběhly za vynikající spolupráce ze strany správních orgánů, asociací, novinářů i nevládních organizací. Přesto však delegace čelila rozhořčeným reakcím české vlády a jednotliví poslanci se setkali s výhrůžkami i pomluvami.

Plánované schůze s českým premiérem a ministrem zemědělství pak bohužel byly na poslední chvíli zrušeny.

Schůze s ministerskými orgány

Delegace CONT se snažila na příslušných odděleních ministerstev najít osoby a subjekty odpovědné za zjišťování, prevenci a boj proti střetu zájmů, jak stanovuje zejména článek 61 finančního nařízení (2018/1046, revidované v roce 2017, vstup v platnost v červenci 2018) a článek 4(c) českého Zákona o střetu zájmů (č. 159/2006 Sb., novelizovaný v únoru 2017).

Dle Evropské komise* a v souladu s finančním nařízením, konkrétně články 36 a 63 nařízení, členské státy nejprve jednájí mimo jiné prostřednictvím následujících opatření:

- Stanovení a kontrola interních systémů, včetně těch týkajících se předcházení střetu zájmů.
- Přijímání preventivních opatření (ověřování neexistence střetu zájmů, zpřístupňování seznamů skutečných vlastníků, přiznávání aktiv).
- Určení, zda dochází ke střetu zájmů, a uplatnění zmírňujících opatření.

* Ve vztahu ke konferenci *Managing conflict of interests for better use of EU funds* (Řešení střetu zájmů pro lepší využívání prostředků EU), zorganizované Komisí v Bruselu 10. 4. 2019, za přítomnosti zástupců z členských států.

Program vyšetřovací mise (příloha I) byl navržen tak, aby umožňoval širokou diskusi a výměnu informací s relevantními subjekty, tedy ministerskými orgány, zástupci občanské společnosti, asociacemi, novináři a nevládními organizacemi, a poskytl co nejcelistvější přehled o fungování systémů řízení a kontroly v České republice a jejich nedostacích, především v oblasti střetu zájmů. Delegace CONT podrobně prozkoumala, zda český způsob provádění příslušné legislativy poskytuje dostatečné prostředky pro plnění závazků stanovených Smlouvami a finančním nařízením.

Druhý oddíl této zprávy pak obsahuje krátké shrnutí ke každé ze schůzí delegace CONT a třetí oddíl pak předkládá doporučení předsedkyně a členů delegace.

Dokumenty zaslané českými orgány, které naleznete v přílohách této zprávy, byly obdrženy až po skončení vyšetřovací mise. Jejich obsah plně neodpovídal závěrům delegace.

II. SHRNUÍ SCHŮZÍ

Ministerstvo financí

Schůze s Lenkou DUPÁKOVOU

Náměstkyně ministryně, sekce mezinárodních vztahů a finanční regulace

Účastníci:

Tomáš Vyhnánek – náměstek ministryně, sekce finančního řízení a auditu;

Ondřej Landa – náměstek ministryně, sekce právní a majetku státu;

Stanislav Bureš – ředitel auditního orgánu;

Jiří Machát – zástupce ředitele odboru, odbor metodicko-právní podpora AO a OP TP;

Veronika Ondráčková – ředitelka Národního fondu;

Luboš Rendla – zástupce ředitele právního oddělení;

Michal Žurovec – ředitel odboru Vnější vztahy a komunikace.

Delegaci bylo poskytnuto vysvětlení ohledně kapacit auditních a certifikačních orgánů, se zvláštním zdůrazněním zásadní role řídicích orgánů ve zjišťování střetu zájmů, vzhledem k tomu, že se jedná o subjekty zodpovědné za vyplácení dotací. Nikdo však nepřijal jakoukoliv odpovědnost za řízení celkového komplexního systému pro předcházení střetu zájmů, jaký doporučuje Evropská komise.

Co se týče kompetencí oddělení odpovědného za řízení operačních programů, bylo uvedeno, že žadatelé předkládají čestné prohlášení a mají povinnost doložit další podkladové dokumenty týkající se skutečného vlastníka na vyžádání ze strany řídicího orgánu. K dispozici nebyly žádné informace týkající se počtu případů, kdy k předložení čestného prohlášení dochází, ani počtu provedených auditů nebo přijatých zmírňujících opatření.

Členy delegace překvapilo vysvětlení konceptu „systemizace služebních a pracovních míst“. Orgánům se nepodařilo rozptýlit obavy, že tento proces je ve skutečnosti zástěrkou restrukturalizace či reorganizace za účelem propouštění úředníků – včetně těch, kteří odmítnou plnit pokyny, jež jsou v rozporu s kodexy chování pro pracovníky státní správy vyžadujícími od státní správy nezávislost, nestrannost a ochranu veřejného zájmu.

Ministerstvo pro místní rozvoj

Schůzka s Danielou GRABMÜLLEROVOU

Náměstkyně ministryně, sekce koordinace evropských fondů a mezinárodních vztahů

Účastníci:

Magdaléna Ovesen – ředitelka odboru mezinárodních vztahů;

Radek Kobza – ředitel odboru publicity EU;

Denisa Bornová – prozatímní vedoucí oddělení evropského a mezinárodního práva;
Martin Fatura – oddělení evropského a mezinárodního práva;
Radana Leistner Kratochvílová – vedoucí oddělení řízení strategie regionálního rozvoje;
Věra-Karin Brázová – prozatímní vedoucí oddělení urbánní politiky a strategií;
Jan Jelínek – oddělení urbánní politiky a strategií;
Sandra Illínová – vedoucí oddělení přípravy a ukončování;
Petr Hrazdil – oddělení metodického řízení;
Lenka Szabová – oddělení koordinace programů.

Ministerský orgán uvedl, že řízení plateb či jednotlivých programů a projektů nespadá do jeho kompetence, stejně jako kontrola pro vyloučení možného střetu zájmů. Ministerstvo však zavedlo jednotný rámec pro řízení rizik ve všech oblastech.

Po přímém dotazu členů CONT zástupci ministerstva uvedli, že vytvořili *systém výstražných světél pro řízení horizontálních rizik*. Předcházení střetu zájmů je zásada, kterou v souladu s obecnými pravidly správy musí respektovat všichni státní úředníci. Platí pro všechny úředníky odpovědné za vyplácení dotací.

Otázka střetu zájmů však nebyla mezi tato horizontální rizika zahrnuta. Celkově se zdá, že v oblasti řešení střetu zájmů nepanuje žádná kultura odpovědnosti. Dodatečné informace naleznete v přílohách II a III.

Ministerstvo zemědělství – Státní zemědělský intervenční fond (SZIF)

Schůze s Martinem ŠEBESTYÁNEM

Ředitel SZIF – oddělení plateb

Ředitel platební agentury členy vyšetřovací mise informoval, že za řešení případů střetu zájmů je odpovědný on. Platební agentura uvedla, že každý rok provádí interní i externí audit. Zaměstnanci se v případě problémů musí obracet na nadřízené a navrhovatel musí podat čestné prohlášení.

Delegace se dotázala na dopis z 6. listopadu 2019 podepsaný státním tajemníkem na ministerstvu zemědělství, který doporučuje nepřezkoumávat, zda firmy ve svěřeneckých fondech, které jsou příjemci evropských dotací, mají vazby na Agrofert. Nedostalo se jí žádné konkrétní odpovědi.

Zástupci SZIF zdůrazňovali specifickou historickou situaci, v rámci níž mnohem větší procento půdy vlastní velké konglomeráty, a uvedli, že dle jejich názoru neexistuje žádná nevýhoda pro malé a středně velké zemědělské podniky. Neposkytli žádné jasné vysvětlení ohledně mechanismů prodeje a rozdělování ani definice kritérií pro právo obhospodařovat pozemky s nejasným stavem vlastnictví.

Česká strana také uvedla, že vnitrostátní právní chápání definice malých a středních podniků a střetu zájmů se liší od definic Evropské komise.

Delegace CONT vyjádřila obavy z toho, že by velké koncerny mohly odštěpit své dceřiné společnosti, aby tyto následně spadaly do definice malých a středních podniků a dostávaly dotace vyhrazené pro tyto podniky.

Zástupci ministerstva zemědělství také delegaci informovali o nárůstu investičních dotací pro velkochovy dobytka, což znamená, že výdaje na intenzifikaci chovu na faktor vyšší než 0,4 by vedly k většímu objemu dotací pro zemědělské podniky s velkým počtem zvířat.

Česká strana delegaci informovala, že dotace pro velké podniky jsou v prvním pilíři SZP (přímé platby) snižovány pomocí regresivního mechanismu a že české orgány se rozhodly u částek vyšších než 150 000 EUR uplatnit povinné minimální snížení o 5 %.

Státní tajemnice pro evropské záležitosti

Schůze s Milenou HRDINKOVOU

Státní tajemnice pro evropské záležitosti

Účastníci:

Štěpán Pech – ředitel odboru evropské institucionální a právní podpory;

Ondřej Hoffman – vedoucí oddělení právně-analytické podpory;

Ondřej Kaleta – vedoucí oddělení institucionální podpory;

Marika Maďarová – oddělení koordinace sektorových politik.

Státní tajemnice uvedla, že dle jejího názoru a názoru dalších odborníků se článek 61 finančního nařízení vztahuje pouze na správu finančních prostředků EU a nemá nic do činění s jednáními o víceletém finančním rámci (VFR). Upozornila také, že dochází ke konfliktu mezi pozitivistickou koncepcí českého právního systému (který pracuje s pozitivistickým základním předpokladem vlastních prohlášení) a evropskou legislativou založenou na obecných zásadách (využívající řadu zákazů a pravidel). Česká pravidla v oblasti střetu zájmů se spoléhají na vlastní prohlášení o existenci střetu, ne na prohlášení o jeho absenci.

Dle názoru státní tajemnice jsou za určení, zda dochází ke střetu zájmů, odpovědné pouze soudy.

Členové vyšetřovací mise nabyli dojmu, že na české straně není žádný zájem o vytvoření konkrétního systému či metody pro provedení článku 61 finančního nařízení.

Nejvyšší kontrolní úřad

Schůze s Miloslavem KALOU

Prezident Nejvyššího kontrolního úřadu

Účastníci:

Stanislav Koucký – vrchní ředitel kontrolní sekce;

Josef Polák – ředitel odboru kontroly zemědělství a regionálního rozvoje;

Michaela Rosecká – ředitelka odboru mezinárodních vztahů;

Jaroslav Rucký – odbor mezinárodních vztahů;

Václav Kešner – odbor komunikace;

Jana Gabrielová – odbor komunikace.

Nejvyšší kontrolní úřad (NKÚ) je nezávislá kontrolní instituce, jejímž posláním je kontrolovat hospodaření státu – a to jak na straně příjmů, tak na straně výdajů. NKÚ kontroluje, zda byly státní a evropské veřejné prostředky využity efektivně v souladu se všemi závaznými právními předpisy a předkládá své zprávy vládě, Poslanecké sněmovně, Senátu a veřejnosti. Oproti běžné praxi v EU, český NKÚ nemá pravomoc kontrolovat vynakládání finančních prostředků v případě obcí, měst a regionů ani provádět kontroly u příjemců spolufinancovaných např. z veřejných fondů.

Zástupci NKÚ informovali členy vyšetřovací mise, že v rámci kontrol mohou přijímat pouze dokumenty poskytnuté ministerstvy, což představuje značné omezení jejich kontrolní práce.

Členové CONT ocenili vynikající práci NKÚ, ale upozornili na to, že vnitrostátní legislativa omezuje kompetence úřadu, což neulehčuje úlohu Dvora coby externího auditora, obzvláště v oblasti boje proti střetu zájmů.

Zástupci NKÚ také informovali delegaci CONT, že na veřejnosti čelí tvrdé kritice ze strany vlády. Zdá se, že pro NKÚ není možné získat komplexní přehled o situaci a sledovat finanční prostředky až ke skutečným vlastníkům vzhledem k tomu, že jeho kontrolní kompetence jsou omezené a že kontrolori nemají žádné údaje o skutečných vlastnících či složitých firemních strukturách. Nejvyšší kontrolní úřad také neprovádí systematické kontroly na místě přímo u konečných příjemců.

Asociace soukromého zemědělství ČR

Schůze s Jaroslavem ŠEBKEM

Předseda ASZ

Účastníci:

Jan Štefl – Místopředseda ASZ;

Veronika Jeníková – tajemnice ASZ;

Šárka Gorgoňová – ředitelka hlavní kanceláře.

Asociace soukromého zemědělství je dobrovolnou profesní organizací soukromých zemědělců, která sdružuje 49 regionálních asociací z téměř celé České republiky. Její činnost vychází z přesvědčení o perspektivě rodinných farem jako základu moderního evropského zemědělství a živého venkova.

Diskuse se soustředila především na nástroje, které Česká republika plně nevyužívá k dosažení hlavních cílů SZP a k podrobné kontrole toho, zda je finanční podpora zacílená spravedlivě. Mezi tyto nástroje patří např. definice způsobilosti pro zemědělské dotace, efektivní monitorování skutečného vlastnictví zemědělských podniků a jejich okolí, nastavení podmínek v rámci programu rozvoje venkova a řada dalších podpůrných opatření, která by mohla být lépe zacílená na většinu zemědělských podniků v ČR, včetně mikropodniků s méně než 10 zaměstnanci a malých a středních podniků.

Členové CONT se tázali na spravedlivost přidělování zemědělských finančních prostředků v ČR. Na základě toho zástupci ASZ vyjádřili znepokojení týkající se přístupu malých zemědělských podniků k finančním prostředkům EU ve srovnání s podniky, které patří do velkých průmyslových koncernů typu Agrofert. Členové CONT také vyjádřili obavy týkající se pozemků s nejasným vlastnictvím – tedy konkrétně toho, že malé a rodinné zemědělské podniky nebudou mít stejný přístup k distribuci v dražbách pozemků jako velcí hráči.

Zástupci ASZ informovali delegaci o tom, že podniky skupiny Agrofert mohou uměle přesouvat aktiva mezi dceřinými společnostmi, aby splňovaly kritéria způsobilosti pro dotace pro malé a středně velké podniky, nebo naopak své podniky slučovat, aby vystupovaly jako velké podniky a vyhrávaly v zadávání veřejných zakázek.

Zástupci ASZ také vysvětlili, že dotace EU jsou v ČR obvykle a systematicky namířené na zachování postsocialistických zemědělských struktur, s pouze několika výjimkami. To může v řadě oblastí škodit venkovským oblastem a životnímu prostředí a v budoucnu mít negativní dopady na všechny. Odpor vůči zastropování dotací v tomto vysílá jasnou zprávu.

Členové delegace CONT byli také informováni, že v současnosti v ČR neexistuje žádný přerozdělovací mechanismus, který by zaručoval zvýšené dotace pro prvních 50 hektarů. Neprobíhá žádné přerozdělování dotací od velkých zemědělských podniků k malým.

Zástupci ASZ také vyjádřili své znepokojení nad tím, že v řadě případů nejsou jasné definovány pozemková práva a pozemky často zůstávají klasifikovány jako státní, ve správě Státního pozemkového úřadu, který obvykle pronajímá velkým zemědělským koncernům. Upozornili delegaci, že české orgány se budou právoplatné vlastníky snažit identifikovat do roku 2023 a malí a střední zemědělci se obávají, že v budoucích dražbách pozemků nebudou mít rovné příležitosti.

Delegace CONT asociaci položila několik otázek, na které ASZ odpověděla písemně po skončení vyšetřovací mise (příloha VI).

Dočasná komise Senátu k návrhům auditních zpráv

Schůze se Zdeňkem NYTROU

Senátor, předseda dočasné komise Senátu k návrhům auditních zpráv

Účastníci:

Mikuláš Bek – místopředseda komise;

Jiří Dienstbier – místopředseda komise;

Tomáš Golán – místopředseda komise;
Ladislav Václavec – místopředseda komise;
Miroslav Adámek – člen komise;
Miroslav Nenutil – člen komise;
Lukáš Wagenknecht – člen komise;
Silvie Mejdrechová – tajemnice komise;
Eva Decroix – poradkyně komise;
Milan Petřík – oddělení zahraničních vztahů Kanceláře Senátu.

Členové CONT předložili otázky týkající se mimo jiné následujících témat: spolupráce mezi českou vládou a Senátem v oblasti probíhajících auditů, dodržování ustanovení směrnice o boji proti praní peněz, rovné a spravedlivé zacházení s malými zemědělskými podniky ve srovnání s podniky patřícími do průmyslových koncernů, jako je Agrofert, jednání o příštím VFR a budoucí mechanismy pro financování a kontrolu dotací v rámci SZP a pro zamezení nespravedlivému přidělování zemědělských příspěvků.

Senátoři si stěžovali na nedostatečný přehled o potenciálních veřejných zakázkách, českých dotacích na státní úrovni či státem podporovaných veřejných investicích, ze kterých by i nadále mohla mít prospěch skupina Agrofert.

Senátor Wagenknecht také představil prvky vedoucí ke střetu zájmů českého premiéra Andreje Babiše:

- Česká ústava ukládá premiérovi povinnost řídit vládu a přiděluje mu pravomoc navrhnout ministry prezidentu republiky.
- Zákon o státní službě obsahuje povinnost hierarchické podřízenosti, která znamená, že řídící orgán musí plnit pokyny premiéra.
- Výpisy z bankovních účtů dokazují, že Agrofert je konečným příjemcem dotací z fondů EU. Výpis z českého obchodního rejstříku ukazuje, že společnost Agrofert kontroluje soukromý svěřenecký fond premiéra Babiše. Výpis ze slovenského registru vlastníků firem dokazuje, že premiér Babiš je jako jediný zakladatel a jediný příjemce skutečným vlastníkem svého svěřeneckého fondu.

Vzhledem k těmto okolnostem uvedl senátor Wagenknecht, že premiér Babiš by se neměl účastnit jednání o příštím VFR pro finanční období 2021–2027, dokud jeho potenciální střet zájmů nebude plně vyřešen. Dodal, že pokud se český premiér bude jednání účastnit i nadále, Evropská komise by měla zajistit, aby Agrofert po příštích 7 let nebyl příjemcem finančních prostředků EU.

Návštěva projektu EU ELI Beamlines

Delegace CONT navštívila projekt ELI Beamlines, který je součástí celoevropského projektu ELI (Extreme Light Infrastructure), jehož cílem je špičková úroveň vědy v Evropě. Delegace CONT tradičně navštěvují projekty, které jsou financované Evropskou unií. Tento projekt představuje pozitivní příklad řádného vynakládání prostředků EU způsobem, z něhož mají prospěch jak čeští občané, tak občané EU celkově.

Cílem výzkumného centra ELI Beamlines je provozovat nejintenzivnější laserový systém na světě. Mezi další cíle projektu patří mimo jiné:

- stát se skutečně multidisciplinární, uživatelsky orientovanou infrastrukturou pro provádění revolučních vědeckých experimentů a aplikací v různých oblastech;
- zkoumat interakce světla s hmotou při nejvyšších intenzitách;
- umožňovat výzkum elektronové struktury atomů;
- umožňovat výzkum jevů jaderné fyziky.

Členové výboru CONT předložili své otázky týkající se financování projektu a jeho přínosů.

Investigativní novináři a občanská společnost

Investigativní novináři:

Filip Nerad – Český rozhlas;

Kristýna Guryčová – Český rozhlas;

Karolína Vavrková – Echo24; **Johana Hovorková** – Forum24;

Kateřina Frouzová – Hospodářské noviny/Economia;

Jan Moláček – Deník N.

Zástupci nevládních organizací:

L. Kraus – Rekonstrukce státu;

O. Závodský, K. Škácha, B. Chádrová – Nadační fond proti korupci;

M. Eibl, J. Dudák – TI;

M. Minář, L. Steiner – Milion chviliek pro demokracii.

Účastníci se zabývali otázkami, jako je svoboda tisku a respektování zásad právního státu v ČR, transparentnost ve finanční správě prostředků EU (postupy zadávání veřejných zakázek atd.), spravedlivé a legální přidělování finančních prostředků EU, provádění směrnice o boji proti praní peněz a nezávislost soudnictví v ČR. Zmíněna byla také role oznamovatelů a vliv zákona o státní službě na to, jakým způsobem oznamovatelé v ČR jsou či nejsou chráněni.

Delegace CONT také vyjádřila zájem o pozastavení vyplácení finančních prostředků EU ze strany Komise a tázala se, zda je toto opatření u prostředků na pro rozvoj venkova a regionálních a sociálních prostředků skutečně účinné nebo zda česká vláda tyto dotace místo toho proplácí ze státního rozpočtu.

Účastníci také vysvětlili situaci týkající se skutečných vlastníků svěřeneckých fondů, a především to, že premiér Babiš je uveden jako koncový příjemce výhod ze skupiny Agrofert ve slovenském Rejstříku partnerů veřejného sektoru.

Kromě toho si delegace CONT vyslechla názory a vysvětlení týkající se vývoje osobního majetku premiéra Babiše, přijímání konkrétních zákonů prosazujících zájmy Agrofertu (především v oblasti stavebnictví a lesnictví), monopolního postavení a zisků koncernu Agrofert, zabírání půdy v ČR, a lex Babiš.

III. DOPORUČENÍ:

Předsedkyně a členové výboru CONT doporučují následující opatření:

- Vláda a ministerské orgány ČR by měly bez prodlení zaručit, že jakékoliv současné nebo potenciální situace střetu zájmů, které by mohly ohrozit provádění rozpočtu EU či podryvat důvěru občanů EU v řádné nakládání s penězi evropských daňových poplatníků, budou vyřešeny transparentním, zákonným a řádným způsobem, v souladu se Smlouvami a finančním nařízením.
- České orgány by měly ve spolupráci s Komisí a v souladu s povinnostmi stanovenými ve finančním nařízení vytvořit účelné a účinné interní systémy pro předcházení střetu zájmů a přijmout preventivní a zmírňující opatření, jako je například systémové ověřování neexistence střetu zájmů, umožnění veřejného přístupu k seznamu skutečných konečných vlastníků právnických osob a svěřeneckých fondů a zveřejňování aktiv oprávněných osob.
- Komise by měla usilovněji bojovat proti všem formám střetu zájmů a hodnotit preventivní a zmírňující opatření pro předcházení střetu zájmů, která Česká republika přijme. Dále by Komise měla také zajistit politiku nulové tolerance vůči střetu zájmů a rychlé vracení nesprávně vyplacených dotací za dodržení pravidel právního státu a procesních požadavků a měla by také rázně zasahovat v případech, kdy vnitrostátní orgány selžou při odhalování, prevenci a nápravě střetu zájmů u nejvyšších státních představitelů. Výbor Komise doporučuje vydat pro příští VFR návrhy na urychlení právních postupů týkajících se střetu zájmů a vracení nesprávně vyplacených dotací.
- Český premiér by se měl přestat chovat způsobem, který vyvolává pochybnosti o tom, zda svou funkci vykonává nestranně a objektivně, přestat porušovat článek 61 finančního nařízení, a nadále se z pozice premiéra nezapojoval do provádění rozpočtu EU v České republice, pokud stále bude kontrolovat společnost Agrofert jako zakladatel a jediný příjemce dvou svěřeneckých fondů. Premiér Babiš by se proto měl zříct účasti na všech rozpočtových jednáních v Evropské radě, dokud nebude jeho potenciální střet zájmů plně vyřešen. Rada by pak měla přijmout všechna opatření nezbytná k předcházení střetu zájmů v průběhu současných a budoucích jednáních o rozpočtu / VFR.
- Komise by pak měla zajistit, aby společnosti Agrofert nebyly vypláceny prostředky EU, dokud nebude plně vyřešen střet zájmů českého premiéra. Komise by dále také měla vyšetřit, zda česká vláda dále vyplácí dotace společnosti Agrofert a tím obchází preventivní opatření Komise, a pokud k tomuto dochází, zkontrolovat, zda je toto v souladu s příslušnými pravidly státních podpor.
- Pokud by byl potenciální střet zájmů premiéra Babiše potvrzen, musí jej vyřešit tak, že se buď zbaví svých obchodních zájmů, přestane pobírat jakékoliv veřejné dotace a prostředky rozdělované jeho vládou, včetně prostředků EU, nebo odstoupí z funkce premiéra.

- České orgány by měly bez prodlení odstranit systémové nedostatky v odhalování, prevenci a řešení střetu zájmů v ČR a o přijatých nápravných opatřeních informovat Komisi i Výbor pro rozpočtovou kontrolu Evropského parlamentu. Měly by také zajistit, aby byly co nejdříve vyjasněny otázky nejasného vlastnictví – především je nutné, aby s malými a rodinnými zemědělskými podniky nebylo zacházeno způsobem, který by je znevýhodňoval vůči velkým koncernům v dražbách pozemků i v oblasti obhospodařování půdy. Komise a české orgány také musí zaručit odstranění oligarchických struktur, které vedou k takovýmto nerovnostem v přidělování prostředků EU v oblasti zemědělství a soudržnosti.
- České orgány by také měly znásobit své úsilí o zvýšení rozpočtové transparentnosti tím, že umožní snadný a bezplatný přístup veřejnosti k relevantním údajům o postupech při zadávání veřejných zakázek, a také zajisti plné a řádné provádění čtvrté a páté směrnice o boji proti praní peněz a ustanovení o transparentnosti skutečného vlastnictví.
- Český Finanční analytický úřad by měl zaujmout proaktivnější přístup k boji proti podvodům, korupci a daňovým trestným činům a české orgány by měly zajistit plné navrácení nesprávně či protiprávně vyplacených dotací od subjektů, které je neoprávněně využívaly, a také informovat instituce EU o výsledku opětovně zahájeného šetření ve věci Čapího hnízda.
- Čeští zákonodárci by také měli zvážit změnit mandát Nejvyššího kontrolního úřadu a udělit mu pravomoc kontrolovat správnost a optimální využívání veřejných prostředků na všech úrovních správy v zemi a Nejvyšší kontrolní úřad by také měl mít pravomoc provádět systematické kontroly na místě přímo u konečných příjemců. Dozorčí rada Státního zemědělského intervenčního fondu by pak měla být politicky vyvážená a obsahovat i odborníky.
- České orgány by měly od veřejných činitelů požadovat ověřitelná prohlášení o neexistenci střetů zájmů, jejichž součástí bude seznam finančních zájmů každého činitele. Zaměstnanci české státní správy pověřeni výkonem veřejných funkcí by pak měli mít možnost svou práci vykonávat nezávisle a nestranně, a to bez negativních dopadů, jako je například propouštění pod záminkou „systematizace“.
- Český Státní pozemkový úřad by pak měl vyvinout zvýšenou snahu jasně definovat pozemková práva a identifikovat právoplatné vlastníky. Dražby pozemků by měly probíhat spravedlivým způsobem a poskytovat rovnou příležitost získat pozemky i pro malé a střední zemědělce a mladé zemědělce.

V Bruselu 26. února 2020

**Vyšetřovací mise
Výboru pro rozpočtovou kontrolu
do České republiky 26.–28. února 2020**

KONEČNÝ PROGRAM

Členové delegace

1. Monika HOHLMEIER, **předsedkyně** CONT, (ELS, DE)
2. Tomáš ZDECHOVSKÝ (ELS)
3. Sándor RÓNAI (S&D)
4. Lara WOLTERS (S&D)
5. Daniel FREUND (Zelení)

Doprovázející členové mimo kvótu

6. Mikuláš PEKSA (Zelení)

Sekretariát CONT

7. Philippe GODTS – CONT
8. Katarina HESSLEVIK – CONT

Poradci politických skupin

9. Balazs SZECHY (ELS)
10. Hana RAISSI (ELS, tisková referentka)
11. Diana POPOVA (S&D)
12. Robert GODINA (Zelení)

Účetní dvůr

13. Tony MURPHY, člen EÚD, Senát II Investice ve prospěch soudržnosti, růstu a začleňování
14. Wolfgang STOLZ, vedoucí kanceláře T. Murphyho

Tlumočníci, technik

15. Eliška BOKOVÁ
16. Susan ASHCROFT-HEMPSALL
17. Tillmann HAAK
18. Neil Francis HARFORD
19. Barbara HORVATH
20. Maria VAS
21. Hana VEJROSTKOVÁ
22. Krisztina VIGH
23. Timo AHONEN (technik)

Jazyky tlumočení

DE, HU, CZ, NL

GŘ COMM

24. Agnese KRIVADE
25. Charlotte DU RIETZ

Koordinace v ČR – kontaktní kancelář Evropského parlamentu

26. Jiří KUBÍČEK, vedoucí oddělení
27. Markéta BURIÁNKOVÁ, asistentka

Ubytování

Art Deco Imperial
Na Poříčí 15, 110 00 Petrská čtvrť, Česká republika

Doprava na místě

FurraBus; Penízovková 198, Praha 22

Nabízené letecké spoje:

26. února 2020

15:50 – 17:15 Brusel – Praha – **SN2811**
nebo
20:40 – 22:05 Brusel – Praha – **SN2815**

28. února 2020

18:05 – 19:35 Brusel – Praha – **SN2812**

1. den – středa 26. února 2020

<i>Čas</i>	<i>Schůze/návštěva</i>	<i>Místo</i>
17:15	Přílet delegace	Letiště Praha
18:00	Odjezd z letiště do Prahy	
19:00	Registrace na hotelu a večeře	Art Deco Imperial, Na Poříčí 15, 110 00 Petřská čtvrť, Praha

2. den – čtvrtek, 27. února 2020

<i>Čas</i>	<i>Schůze/návštěva</i>	<i>Místo</i>
8:30	<i>Odjezd z hotelu</i>	Art Deco Imperial, Na Poříčí 15, 110 00 Petřská čtvrť, Praha
9:00	Informační kancelář Evropského parlamentu: stručné informování o politické a ekonomické situaci	PRA - PRA BUR.INF. Jungmanova 24, Praha 1
9:15	Schůze s investigativními novináři ¹	PRA - PRA BUR.INF. Jungmanova 24, Praha
10:30	Schůze se zástupci nevládních organizací ²	PRA - PRA BUR.INF. Jungmanova 24, Praha
12:30	Schůze s náměstkyní ministryně financí L. Dupákovou	Letenská 15, Praha 1
	<i>Přesun pěšky přes Valdštejnskou zahradu</i>	
13:30	Pracovní oběd s členy Dočasné komise k návrhům auditních zpráv , Senát České Republiky	Valdštejnské nám.17/4, Praha 1
15:00	Asociace soukromého zemědělství v České republice; předseda J. Šebek	Samcova 1, Praha 1
16:15	<i>Přejezd na další místo – projekt LASER (přejezd 45 minut)</i>	
16:45	Návštěva projektu EU LASER ELI Beamlines	Za Radnicí 835, Dolní Břežany
18:00	<i>Návrat do hotelu a večeře (přejezd 45 minut)</i>	Art Deco Imperial, Na Poříčí 15, 110 00 Petřská čtvrť, Prague

¹ 1. Český rozhlas (Kristýna Guryčová); 2. Echo24 (Lenka Zlámalová, Daniel Kaiser, Karolína Vavrková); 3. Forum24 (Johana Hovorková); 4. Hospodářské noviny/Economia (Jana Klímová, Kateřina Frouzová); 5. Neovlivni.cz/Seznam.cz (Sabina Slonková); 6. Deník N (Jan Moláček)

² 1. Rekonstrukce státu - L. Kraus; 2. Nadační fond pro korupci - O. Závodský, K. Škácha, B.Chádová; 3. TI - M. Eibl, J. Dudák; 4. Milion chviliek pro demokracii: M. Minář, L. Steiner

3. den – pátek, 28. února 2020

Čas	Schůze/návštěva	Místo
8:30	<i>Odjezd z hotelu</i>	Art Deco Imperial, Na Poříčí 15, 110 00 Petrská čtvrť, Praha
9:00	Schůze s náměstkem ministra zemědělství a generálním ředitelem Státního zemědělského intervenčního fondu M. Šebestiánem	Štěpánská 63, Praha 1
10:30	Ministerstvo pro místní rozvoj – náměstkyně ministryně D. Grabmüllerová	Pařížská 4, Praha 1
12:00	Schůzka se státní tajemnicí pro evropské záležitosti M. Hrdinkovou	Úřad vlády, Nábřeží E. Beneše 4, Praha 1
13:30	Setkání s prezidentem Nejvyššího kontrolního úřadu České republiky M. Kalou	NKÚ, Jankovcova 2, Praha 7
15:00	Tisková konference	PRA - PRA BUR.INF. Jungmanova 24, Praha
16:00	<i>Odjezd na letiště</i>	

INTEGROVANÝ SYSTÉM ŘÍZENÍ RIZIK (ISRM)

Národní orgán pro koordinaci (NOK) ve spolupráci s příslušnými zúčastněnými stranami (např. Ministerstvo financí) zjišťuje **rizika u všech programů spolufinancovaných z Evropských strukturálních a investičních fondů (ESIF) v ČR**. Tato rizika jsou poté hodnocena a NOK navrhuje prostřednictvím **opatření, jak vyloučit ta nejzávažnější rizika související s realizací programů**.

Výsledky ISRM předkládá NOK **vládě ČR**. Ve zprávě jsou představeny výsledky posouzení programových rizik, návrhy na nová opatření a informace o plnění vydaných opatření. Řídící orgány (ŘO) programů a příslušné horizontální instituce jsou povinny **informovat NOK o plnění navržených opatření čtyřikrát ročně** (podle vládního usnesení).

Konkrétní příklad **programového rizika a opatření (status malých a středních podniků)**:

Při posouzení programových rizik v únoru 2019 bylo v Operačním programu Podnikání a inovace pro konkurenceschopnost (OP PIK) zjištěno vysoké riziko „**legality a správnosti výdajů vyplývajících z auditů**“, neboť byla ve výroční zprávě o auditu za rok 2018 uvedena míra chyb vyšší než 5 % (7,8 %).

Zjištěné nedostatky se týkaly **kontrol a správních ověřování žádostí o proplacení a podmínek před podepsáním rozhodnutí o udělení grantu**. V důsledku těchto zjištění v lednu 2019 Evropská komise (EK) pozastavila vyplácení plateb z OP PIK.

MMR-NOK stanovilo opatření, jak toto vysoké riziko vyloučit v souladu s Akčním plánem OP PIK stanoveným auditním orgánem, a to v následujícím znění: „*status malých a středních podniků bude kontrolován při schvalování žádostí o platby nebo při předkládání žádostí o certifikaci u projektů, které byly schváleny předtím, než vstoupily v účinnost nově stanovené postupy. Tyto kontroly budou prováděny v souladu s novými postupy platnými od 1. ledna 2018, ve znění pozdějších úprav.*“

Podle této nové metodiky ŘO ověřuje dvakrát, zda je status malých a středních podniků kontrolován. První kontrola je provedena před vydáním rozhodnutí o udělení grantu a druhá v den podpisu rozhodnutí o udělení grantu. Vzhledem ke změnám v metodice OP PIK ohledně kontrolování statusu malých a středních podniků se 23. října 2019 **EK rozhodla zrušit pozastavení plateb** z OP PIK.

Konkrétní příklad **horizontálního rizika a opatření (střet zájmů)**:

Toto riziko vzniklo v souvislosti s nedostatečným provedením požadavků na finanční regulaci ve vztahu ke střetu zájmů (čl. 61 finančního nařízení č. 2018/1046).

NOK stanovil opatření, která ŘO uložila povinnost začlenit finanční nařízení o střetech zájmů do vlastních interních předpisů a dokumentů o řízení.

ŘO musely NOK informovat o tom, **zda byla otázka střetu zájmů upravena v jejich interních předpisech, dokumentech o řízení a programové dokumentaci** v souladu s požadavky stanovenými finančním nařízením. Oblast je i nadále sledována. Pokud dojde ke změně v právních předpisech EU, bude opět ověřeno, zda byly změny do příslušných dokumentů zaneseny.

Role Národního orgánu pro koordinaci (NOK) v oblasti monitorování a hodnocení:

NOK spravuje centrální monitorovací systém pro příjemce i řídicí orgány

Jednou z klíčových činností NOK je monitorovat, jak postupují intervence a realizace programů. Při tom se řídí nejen obecnými předpisy, ale i vnitrostátními potřebami. Při monitoringu se soustředí na finanční, ale i materiální pokrok (vstupní i výstupní ukazatele).

Tyto údaje se používají pro účely monitoringu, zveřejňování a hodnocení. Některé údaje jsou veřejně dostupné v podobě seznamu příjemců: <https://www.dotaceeu.cz/cs/statistiky-a-analyzy/seznamy-prijemcu>

NOK provádí hodnocení zaměřená na průřezová témata a spravuje centrální registr hodnocení

NOK provádí hodnocení na úrovni procesů (jak zvýšit účinnost a účelnost zavedených procesů?), jakož i výsledků a dopadů (jaké jsou výsledky a dopady intervencí a programů?).

NOK provádí vlastní hodnocení a koordinuje hodnotící činnost řídicích orgánů. NOK používá údaje z centrálního monitorovacího systému k hodnocení horizontálních a průřezových témat, která nemohou být posouzena řídicími orgány (ty se soustředí na hodnocení na nižší úrovni, jako jsou výzvy, projekty a jejich prioritní osy).

NOK převádí hodnotící požadavky z obecných předpisů na konkrétní metodické pokyny a sjednocuje jejich výklad v rámci celé země. NOK rovněž spravuje centrální registr všech hodnocení zaměřených na fondy EU: <https://www.dotaceeu.cz/cs/evropske-fondy-v-cr/narodni-organ-pro-koordinaci/evaluate/knihovna-evaluaci>.

NOK pořádá pravidelná setkání pracovních skupin zaměřených na hodnocení, aktivně spolupracuje s EK a tím způsobem s řídicími orgány a dalšími příslušnými zúčastněnými stranami sdílí osvědčené a nesprávné postupy.

Výsledky hodnocení mají významný dopad a ve své práci je používá NOK i další důležité zúčastněné strany.

Hodnocení NOK zlepšují transparentnost: NOK provedla dvě relevantní hodnocení zaměřená na téma transparentnosti a boje proti korupci (realizováno např. ve spolupráci s Transparency International). Z hodnocení vyplývá, že metodické nástroje jsou obecně užívány dostatečně. Všem příslušným zúčastněným stranám a ministerstvům byla představena konkrétní doporučení pro zlepšení, která byla posléze začleněna do textů příslušných pokynů.

Hodnocení NOK zjednodušují a snižují administrativní zátěž: Díky hodnocení jednotného metodického prostředí se podařilo zjednodušit metodické prostředí pro programovací období po roce 2020. Jedno z hlavních doporučení je všeobecně omezit rozsah pokynů na všech úrovních realizace projektů.

NOK zlepšuje intervenční logiku OP: NOK uspořádal několik workshopů a školení pro řídicí orgány zaměřených na intervenční logiku. Cílem bylo při připravování nových operačních programů použít veškeré relevantní skutečnosti, znalosti a zkušenosti. NOK dále provedl několik ex-post hodnocení. O jejich výsledcích byla informována příslušná ministerstva a získané informace byly použity při stanovování intervencí v programovacím období po roce 2020.

NOK zlepšuje fakticky podložený přístup v práci s EU fondy i v České republice: Fakticky podložený přístup je v České republice velmi málo využíváný. NOK se proto snaží podpořit a vybudovat lepší hodnotící kapacity i prostřednictvím vzdělávacích aktivit. Příkladem je mezinárodní evaluační konference, která je dnes příslušnými odborníky a zúčastněnými stranami považována za uznávanou platformu.

Instrukce pro jednání pracovní skupiny Rady EU

Název pracovního orgánu: Rozpočtový výbor

Identifikační číslo pracovního orgánu: D.7

Datum, místo a čas zasedání: 6. února 2017, 10:00

Pozice ČR:

V případě střetu zájmů (čl. 59 a 60 FN – řádek 722 a 726) nedošlo k žádné úpravě následků prokázaného střetu zájmů, tzn., jaký následek bude mít prokázaný střet zájmů konkrétní osoby na její jednání (např. dochází k zneplatnění úkonů osoby jednající ve střetu zájmů apod.). ČR podporuje, aby do Finančního nařízení byl doplněn i následek prokázaného střetu zájmů. Dále bude ČR požadovat, aby se definice střetu zájmů upravila tak, aby ji bylo možno jednoznačně interpretovat, resp. aplikovat na všechny osoby, které jsou zapojeny do implementace rozpočtu EU. Stávající definice zůstává poměrně vágní a neurčitá, není zřejmé, jak by pro účely tohoto ustanovení měly být vykládány pojmy „rodina“, „politická spřízněnost“ a „národní spřízněnost“, zde by bylo rovněž vhodné tyto formulace zpřesnit. Institut hospodářského zájmu („economic interest“), který je taktéž součástí definice střetu zájmů podle navrženého čl. 59 odst. 2, je mj. obtížné interpretovat ve vztahu ke kontrole, resp. auditu výdajů spolufinancovaných např. z technické pomoci na úrovni jednotlivých národních orgánů.

Připomínky ČR k navrhovaným čl. 59 a 60 – střet zájmů:

- Došlo k rozdělení čl. 57 současného FR v tom smyslu, že v čl. 59 návrhu nového FR je popsán střet zájmů účastníků finančních operací a jiných osob podílejících se na plnění rozpočtu a na jeho správě, včetně přípravy na tuto činnost, na jeho auditu či kontrole a čl. 60 se vztahuje pouze na střet zájmů v případě zaměstnanců EU.
- Pokud jde o samotnou definici střetu zájmů, nedošlo k úpravě.
- I v navrženém znění přetrvávají zásadní problémy, a to zejm. následující dva: samotná definice střetu zájmů a absence úpravy pro případ, že ke střetu zájmů přes veškerá preventivní opatření dojde, resp. jaký vliv má prokázaný střet zájmů za dotčený právní úkon.
  1. Pokud jde o definici střetu zájmů, zůstává poměrně vágní a neurčitá: „*ke střetu zájmů dochází, je-li z rodinných důvodů, z důvodů citových vazeb, z důvodů politické nebo národní spřízněnosti, z důvodů hospodářského zájmu nebo z důvodů jiného společného zájmu s příjemcem finančních prostředků ohrožen nestranný a objektivní výkon funkcí účastníka finančních operací nebo jiné osoby*“. Není přitom ani naznačeno, jak ustanovení vykládat v konkrétním případě. Není zřejmé, jak by pro účely toho ustanovení měl být vykládán pojem „rodina“, zda se jedná pouze o nejbližší příbuzné v prvním stupni nebo i příbuzné přes vzdáleného předka v minulosti. Není zřejmé, jak vykládat pojem politická spřízněnost (jedná se o členství v jedné politické straně nebo o pouhé sdílení politických názorů?). Stejně tak lze jen obtížně vyložit spojení národní spřízněnost, které by v extrémním případě mohlo být vykládáno tak, že z finančních operací týkajících se

Od: REGIO-ESIF-EXPERT-GROUP&ec.europa.eu <REGIO-ESIF-EXPERT-GROUP@ec.europa.eu>

Odesláno: středa 16. října 2019 16:57

Komu: Hrazdil Petr <Petr.Hrazdil@mmr.cz>

Kopie: Charlie.Grant@ec.europa.eu; REGIO-ESIF-EXPERT-GROUP@ec.europa.eu

Předmět: Odpovědi na otázky týkající se střetu zájmů

Vážený pane Hrazdile,

Níže najdete odpovědi na otázky, které jste nám zaslal v souvislosti se střetem zájmů. Omlouvám se za pozdní odpověď.

S pozdravem,
Sekretariát EGESIF

1. Existuje nějaký výklad Komise ohledně právních předpisů ke střetu zájmů, které byly platné před 2. srpnem 2018? Byl tento výklad poskytnut členským státům? (Česká republika nic takového neobdržela.) Podle dokumentu právní služby sj.d(2018)6614885 by se čl. 57 finančního nařízení (966/2012) neměl vztahovat na sdílené řízení. Tento dokument odkazuje na stanovisko právní služby Ares(2018)2799918. Česká republika laskavě žádá o zpřístupnění stanoviska Ares(2015)2799918.

Odpověď: Komise nezveřejňuje stanoviska právní služby. Komise nebrala v potaz článek 57 finančního nařízení z roku 2012 o střetu zájmů ve vztahu ke sdílenému řízení.

2. Vydal Soudní dvůr nějaké rozhodnutí týkající se střetu zájmů podle (současného či předchozího) finančního nařízení?

Odpověď: Pokud je nám známo, nebylo vydáno žádné nařízení, které by se specificky týkalo článku 57 finančního nařízení z roku 2012 či článku 61 finančního rozhodnutí z roku 2018. Soudní dvůr vydal několik rozhodnutí o střetu zájmů podle směrnic o veřejných zakázkách, např. C-531/16 „Specializutas transportas“, C-538/13 „eVigilo“, T-415/10 „Nexans France“.

3. Byla situace se střetem zájmů zařazena do oblasti působnosti některých z předchozích auditů Komise? Pokud ano, existují k tomu nějaká zjištění? Byla přijatá nějaká opatření?

Odpověď: Otázka střetu zájmů spadá do běžné oblasti působnosti auditů Komise (preventivní systémové audity, tematicky zaměřené audity a audity souladu). Během těchto auditů Komise ověřuje, zda vnitrostátní orgány adekvátně ošetřily riziko střetu zájmů prostřednictvím svých systémů řízení a kontroly (zejména ve fázi výběru operací). Dále auditoři zjišťují, zda vnitrostátní kontrolní a auditní mechanismy dostatečně ověřují zavedení a účinnou implementaci preventivních opatření. Auditoři v minulosti došli k několika zjištěním na systémové úrovni a na úrovni jednotlivých operací. Na základě zjištění, která se týkala toho, jak byl ve členském státu nastaven systém prevence, odhalování a omezování střetu zájmů, vydala Komise několik systémových doporučení. V některých případech použila Komise plošné opravy s cílem napravit zjištěné systémové nedostatky, včetně otázky střetu zájmů. Pokud byly projekty střetem zájmů ovlivněny, Komise na základě zjištění provedla 100% finanční opravy všech výdajů ovlivněných střetem zájmů.

Hlavní problémy rozdělování prostředků ze SZP EU

Situace v České republice a pohled ASZ ČR

1. Fyzické osoby získávají až o 20 % méně provozních dotací na hektar než právnické osoby

Rok 2016: dotace pro právní subjekty činily 467 EUR/ha, pro fyzické osoby jen 394 EUR/ha, tj. rozdíl -20 % (zdroj: výstupy FADN CZ)

Hlavní důvody této nerovnosti podle ASZ ČR:

- nezavedení systému plateb na první hektary (přerozdělovací platby);
- zavedení postupného snižování základních plateb pro částky nad 150 000 EUR pouze v povinné minimální výši 5 %;
- složitost a podmínky vnitrostátních dotací – příkladem jsou opatření na podporu dobrých životních podmínek zvířat, kterých využívají zejména větší zemědělské podniky na financování neúčinných opatření;
- možnost čerpání volitelné podpory vázané na předem stanovené výnosy; minimální povinná úroveň zásob na hektar; minimální povinná úroveň zásob na celkový počet hektarů podniku ve znevýhodněných oblastech/oblastech s přírodními omezeními (oblasti LFA/ANC), včetně půdy, která pod registračním číslem podniku není vedena jako oblast LFA/ANC;
- postupné snižování plateb v oblastech LFA/ANC je stanoveno na základě registračního čísla společnosti, tj. pro jednotlivé podniky, a ne pro celý koncern s jedním majitelem, který je konečným příjemcem dotací.

2. Přímé platby

Z prvního pilíře SZP, jenž je věnovaný přímým platbám, Česká republika od roku 2013 nepřijala žádný z volitelných režimů, které Evropská unie nabízí na podporu malých a středních zemědělských podniků.

Příklady opatření na podporu malých a středních podniků, která nebyla použita:

- zjednodušená podpora pro malé příjemce do 1 500 EUR (tzv. režim pro malé zemědělce);
- platby na první hektary;
- zastropování plateb nad 100 000 či 150 000 EUR jako v některých jiných státech; v České republice nebyl pro podniky čerpající dotace stanovena žádný limit pro legislativní omezení (jako např. v Polsku pro plochy větší než 300 ha atp.);
- zvýšení postupného snižování základních plateb nad povinné minimum 5 % pro částky vyšší než 150 000 EUR;
- monitorování provázanosti společností (postupné snižování přímých plateb se vypočítává pro společnosti na základě jejich registračního čísla, nikoliv pro celý vzájemně provázaný koncern s jedním majitelem, což zvyhodňuje zemědělské koncerny);
- pravidla tzv. aktivního zemědělce nejsou uplatňována správně (koncerny čerpají dotace v jiných odvětví ekonomiky).

V rámci probíhajících diskuzí o podobě SZP po roce 2020 byly předneseny dokonce návrhy, aby byly přímé platby podmíněny minimálním objemem produkce ve výši 500 000 Kč a/nebo minimální plochou zemědělského podniku 5 ha (v České republice je zhruba 7 000 zemědělských podniků s plochou nižší než 5 ha)!

Hlavní návrhy ASZ ČR pro přímé platby:

- ***ASZ ČR požaduje, aby bylo zavedeno povinné zastropování pro platby z režimu jednotné platby na plochu (SAPS) s výjimkou ekologických plateb. Dále požaduje, aby byla přísně monitorována provázanost podniků a aby naopak nebyla zavedena možnost odpočtu mezd. Umožněním odpočtu mzdových nákladů před uplatněním zastropování (a to i v případě 50 % nákladů) budou znevýhodněny malé české rodinné zemědělské podniky, které si například nebudou moct odečíst „mzdu“ manžela či manželky.***
- ***ASZ ČR se obává, že pokud bude zastropování volitelné a bude možné jej nahradit platbami na první hektary (jak navrhuje Výbor pro zemědělství EP), Česká republika této možnosti využije a zachová současný nevyhovující stav koncentrovaného a průmyslového zemědělství. Zastropování plateb tak bude zavedeno pouze v zemích, kde bude mít minimální účinek, a nebude zavedeno tam, kde je nejvíce potřeba. Státy, které zastropování plateb nezavedou, tím navíc znevýhodní nejen vlastní malé zemědělce, ale i všechny ostatní zemědělce v ostatních zemích EU. Ostatní členské státy (s výjimkou Slovenska, kde je situace podobná jako v České republice) nemohou zcela pochopit, jak důležité je zavést zastropování povinně, neboť dopad tohoto opatření je v jejich případě malý nebo žádný. Proto potřebu povinného zastropování nepociťují.***
- Prosazujeme povinnou přerozdělovací platbu na první hektary pro všechny zemědělské podniky.
- ***ASZ ČR podporuje zavedení režimu pro malé zemědělce (SFS).***

3. Nedostatečné monitorování provázanosti podniků a nesprávné uplatňování pravidla „aktivní zemědělec“

- velké podniky se záměrně rozdělují do menších subjektů s vlastními registračními čísly a opakovaně podávají žádosti o dotace z Programu rozvoje venkova (PRV);
- tyto podniky s vlastními registračními čísly spadající pod velké zemědělské koncerny se specializují na určitý druh zemědělské produkce (např. mlékárenství, chov drůbeže, prasat či králíků). Díky tomu se jim daří v žádostech o dotace z PRV uspět, neboť v rámci tohoto programu si Česká republika vytyčila jako prioritu podporu specializovaných zemědělských podniků, které tak získávají dotace na úkor drobných zemědělců a rodinných podniků s diverzifikovanou výrobou;
- podmínka aktivního zemědělce dostatečně nepostihuje velké zemědělské koncerny a může negativně ovlivnit diverzifikovanou produkci menších rodinných zemědělských podniků;
- termín „rodinný zemědělský podnik“ není v České republice zaveden.

Hlavní návrhy ASZ ČR na zlepšení definice „skutečného/aktivního zemědělce“:

- *ASZ ČR navrhuje, aby byly všechny mikropodniky a malé podniky zproštěny povinnosti splnit podmínku „aktivního/skutečného zemědělce“. Tím by se předešlo trestání rodinných zemědělských podniků za to, že v minulosti diverzifikovaly (často s pomocí dotací z veřejných prostředků) svou zemědělskou výrobu.*
- *Máme za to, že cílem monitorování toho, zda zemědělci splňují definici tzv. „skutečného zemědělce“, je zabránit vyplácení veřejných prostředků velkým podnikům, jejichž zisky nepochází primárně ze zemědělství, nýbrž např. z obchodování s realitami či z chemického průmyslu. V České republice existuje jen několik desítek takových společností. Není proto důvod mikropodniky a malé podniky zatěžovat povinností podmínku splňovat, neboť takovéto společnosti v českém zemědělství převažují a zneužívání veřejných peněz z jejich strany nehrozí.*
- *Základní podmínkou pro splnění definice skutečného zemědělce by měla být přísná kontrola nad vzájemnou provázaností podniků v rámci koncernů. Podniky propojené rodinnými vazbami nesmí být považovány za koncern! To by mělo negativní dopad na rodinné zemědělské podniky a ohrozilo by to začínající zemědělce. Provázanost podniků musí být monitorována pouze ve vztahu ke konkrétní osobě majitele, na základě jeho osobního identifikačního čísla apod. To je jednoduchý a dostačující postup.*

4. Program rozvoje venkova v České republice

- snižování přímých plateb v oblastech LFA se uplatňuje od plochy nad 300 ha podle registračního čísla podniku. Z toho důvodu se velké podniky a zemědělské koncerny záměrně rozdělují na menší subjekty;
- v prvních šesti letech programovacího období 2007–2013 čerpalo prostředky na modernizaci aktivity pouze 1 665 společností z celkového počtu 30 000 zemědělců v ČR (žádostí bylo podáno mnohem více). Téměř 98 % prostředků z celého programovacího období čerpalo pouze cca 5,5 % zemědělských podniků (zdroj: zápis z 18. jednání Monitorovacího výboru PRV);
- původní finanční limity na projekty z PRV byly navýšeny z 30 milionů Kč v roce 2014 na 150 milionů Kč;
- od roku 2014 mohou žadatelé v jednom kole příjmu žádostí na modernizaci zemědělských podniků podat na dané opatření pouze jednu žádost, a to pouze na jedno registrační číslo společnosti. Z tohoto důvodu se větší společnosti rozdělují na menší entity. Vzhledem k tomu, že není dostatečně kontrolována jejich provázanost, jeden koncern s více společnostmi s různými registračními čísly podá na dané opatření v daném kole více žádostí, zatímco drobný zemědělec s jediným registračním číslem může podat na dané opatření pouze jednu žádost.
- v PRV jsou zvýhodňovány velké zemědělské podniky prostřednictvím bodů, které jsou jim udělovány v preferenčních kritériích např. za počet zaměstnanců, zatímco v rodinných podnicích se do zaměstnanců nepočítá manžel či manželka. S cílem získat více preferenčních bodů tak v koncernech dochází k účelném přesouvání zaměstnanců;
- specializované zemědělské podniky (které většinou tvoří část koncernů) v PRV získávají další preferenční body např. za intenzitu chovu hospodářských zvířat;

- veškerá preferenční kritéria jsou zaměřena na již existující podniky a začínající zemědělci jsou bráni v potaz pouze okrajově nebo vůbec.

5. PRV – Mladí začínající zemědělci

- nedostatečná podpora, nízké částky (max. 45 000 EUR);
- nutnost předložit obchodní plán a splnit minimální úroveň produkce – tento požadavek je v rozporu se samotným konceptem podpory začínajících zemědělců;
- velmi přísné kontroly dodržování předpisů a v případě výjimečných krizových situací minimální míra tolerance;
- až 25 % mladých žadatelů pomoc neobdrží nebo nesplní podmínky.

6. PRV – Dotace na zpracování zemědělských produktů

- valná většina prostředků byla vyplacena velkým podnikům na velké provozy (zdá se, že zde EU uplatňuje výjimku, neboť tyto dotace dle všeho v minulosti obdržely i velké podniky s více než 250 zaměstnanci?);
- nedostatečná podpora místního zpracování produkce a regionální produkce.

7. PRV – Dotace na stroje

- v souladu s požadavky Agrární komory ČR a Zemědělského svazu ČR je podpora přednostně udělována velkým podnikům. Tento přístup je zdůvodněn vyšší návratností projektů.

8. Monitorovací výboru PRV

- Monitorovací výbor PRV funguje pouze jako poradní orgán bez možnosti cokoliv ovlivnit. Většina členů výboru jsou zástupci ministerstev, členové Agrární komory ČR a zástupci nově založené Iniciativy zemědělských a potravinářských podniků, která sdružuje několik největších zemědělských koncernů v České republice.
- hlasuje se pouze o ročním zúčtování dotací (prostou většinou přítomných členů);
- o veškerých pravidlech pro poskytování dotací a preferenčních kritériích rozhoduje vláda České republiky a Ministerstvo zemědělství.

9. Statistiky Ústavu zemědělské ekonomiky a informací, výstupy FADN

- příjem ze zemědělské činnosti u fyzických osob není ve statistických průzkumech určen objektivním způsobem, a tyto statistiky tak nezachycují skutečnou životaschopnost podnikání fyzických osob v porovnání s právními subjekty (mzdové náklady majitele zemědělského podniku nejsou součástí odpočtu a konečný výstup je tím zkreslen – zjevně účelně);
- zprávy o stavu zemědělství za rok 2017 a 2018 nejsou v současné době zveřejněny.

Situace v České republice

- V České republice o dotace žádá téměř 30 000 subjektů. 90 % z nich jsou rodinné podniky, malé a střední zemědělské podniky, které hospodaří s celkem 40 % veškeré půdy.
- **Průměrná plocha zemědělského podniku činí 133 ha (průměr EU je 16 ha). Toto číslo však nebere v potaz provázanost pozemků jednotlivých podniků v rámci velkých skupin, a proto může být tento údaj považován za velmi zavádějící a zcela nepřesný pro potřeby hodnocení např. konečných příjemců dotací v České republice.**
- Průměrná dotace na zemědělský podnik v České republice činí zhruba 33 000 EUR, zatímco průměr EU je zhruba 3 800 EUR (zdroj: Evropská komise).
- Největšími příjemci zemědělských dotací jsou:
  - holding **Agrofert**, který vlastní Andrej Babiš,
  - holding **Agro Měříň**, který vlastní miliardář a místopředseda Iniciativy zemědělských a potravinářských podniků Gabriel Večeřa,
  - uskupení **Spojené farmy**, které vlastní druhý nejbohatší Čech Radovan Vitek, zaměřený primárně na podnikání v realitách,
  - skupina **Rabbit**, kterou vlastní předseda Agrární komory ČR a Iniciativy zemědělských a potravinářských podniků Zdeněk Jandajsek,
  - britská skupina **Spearhead Int.**,
  - holding **Úsovsko**, který vlastní bývalý ministr zemědělství a současný místopředseda Iniciativy zemědělských a potravinářských podniků Jiří Milek,
  - **Rhea Holding** Dešná

Hlavní kancelář ASZ ČR, 20. března 2020